

Kazimierz Grażawski

Bachotek, gm. Zbiczno, woj. toruńskie. Stanowisko 2

Informator Archeologiczny : badania 18, 157

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BACHOTEK, gm. Zbiczno
Woj. toruńskie
Stanowisko 2

Muzeum Regionalne
w Brodnicy

Badania prowadził mgr Kazimierz Grafiński. Finansował WKŻ w Toruniu oraz PTTK: Pierwszy i ostatni sezon badań. Grodzisko (XII/XIII - XIV w.).

Grodzisko położone jest na podłużnym pagórku leżącym między płynącym wśród bagien kanałem łączącym jezioro Strąży z jeziorem Bachotek, tuż przy jego zachodnim brzegu.

Obiekt ma postać sztucznego nasypu w kształcie czworoboku o zaokrąglonych rogach podstawy ca 27 x 48 m przy wypiętrzonej na 6-8 m m. w. na dnie, o powierzchni ca 17 x 35 m. Od łatwiej dostępnej południowo-wschodniej strony nasyp jest oddzielony systemem fortyfikacji. Są to: fosa - wał zaporowy - fosa. Odcinają one cały półwysp, który w tym miejscu ma szerokość ca 200 m. (na końcu półwyspu znajdują się drugie stanowisko - grodzisko pierścieniowate, Bachotek st. 1)

Celem badań było rozpoznanie szczegółowej topografii, zabudowy wewnętrznej oraz systemu umocnień, a ponadto chronologii grodziska. założono łącznie 7 wykopów badawczych, każdy (4 x 4 m) oraz wykonano wiercenia świdrem geologicznym w strefie fosy i wału zaporowego.

Wykop 1. - założony w centrum kopca wykazał istnienie dwu zasadniczych warstw kulturowych, rozdzielonych warstwą niwelacyjną szarozłotego piasku. Na około połowie powierzchni wykopu wystąpiło rumowisko kamieni niedużej wielkości oraz dość liczny materiał ruchomy w postaci fragmentów ceramiki, przedmiotów metalowych i szczątków kości zwierzęcych.

Wykop 2. - usytuowany na południowo-wschód od wykopu 1 pozwolił na odkrycie analogicznej stratygrafii z wyjątkiem jego południowo-wschodniego narożnika, gdzie natrafiono na ślad podpiwniczenia domostwa (głębokość od powierzchni ca 120 cm).

Wykop 3. - usytuowany na południowy wschód od wykopu 2 zawierał dalszą część rumowiska piwnicznej partii zabudowania, które identyfikować można z wieżą strażniczą. Zarówno wieża jak i jej piwniczna część były zbudowane prawdopodobnie z bali drewnianych układanych na zrąb. Śladom spalenizny i węgla drzewnych towarzyszyły spora ilość przepalonych polepy i duża ilość fragmentów naczyń wtrónie wypalonych i zdeformowanych. Ponadto znaleziono tamte największą ilość zabytków metalowych - głównie żelaznych.

Wykop 4. - założony na zachód od wykopu 1 nie wniósł nic nowego do rozpoznanej wcześniej stratygrafii, stanowił zatem jedynie poszerzenie pola obserwacji poczynionych w wykopie 1 i 2.

Wykopy 5 i 6 stanowiły poszerzenie pola obserwacji w kierunku południowym względem wykopu 1 i pozwoliły na odkrycie rumowiska kamiennego, które interpretować można jako zniszczony piec garncarski.

Wykop 7. - przylegał od strony południowej do wykopu 3; pozwolił na odsłonięcie dalszych relikwów domniemanej strażnicy we wschodniej części grodziska.

Wykonano ponadto ciąg 6 odwiertów po wschodniej stronie obiektu po osi przecinającej obydwie fosy i wał zaporowy. Uchwycono poziom humusu w fosach, jak też poziom pierwotnego humusu na częściowo sztucznie usypanym wale zaporowym (140-150 cm głęb.).

W pozyskanych materiałach ruchomych wyróżnić można ponad 4 tysiące fragmentów ceramiki, której formy charakterystyczne w powiązaniu ze stratygrafią stanowiska pozwalają na wyszczególnienie dwu zasadniczych faz osadniczych:

I faza (z przełomu XII i I połowy XIII wieku) - to zachowane rumowisko pieca garncarskiego i dwie jasy osadnicze - półziemianki, jednak bez innych wyraźnych śladów trwałej zabudowy np. drewnianej.

II faza (z 2 poł. XIII do 1 poł. XIV wieku) - to relikty drewnianej strażnicy oraz ślady bruków z drobnych kamieni polnych, ślady zniszczenia pożarem. Nie przeczą temu zabytki metalowe, wśród których wyróżnić można brązową zapinkę podkowiastą, trz. sarkę z XIII wieku z główkami koziołków, wiązaną z kręgiem ozdób pruskich. Ponadto znaleziono też inne przedmioty takie jak: żelazna siekiera, motyka, oścień, raki, ośnik, przecinaki, podkowy, wedzidła, grot włóczni, noże i różnego rodzaju okucia. Spora grupę znaleździł stanowili fragmenty kości i poroża - częściowo ze śladami wstępnej obróbki oraz w postaci gotowych okładzin czy rekojeści.

Podsumowując wyniki badań, stwierdzić należy, iż obiekt funkcjonował w miejscu i czasie rozlicznych niepokojów pogranicza pomorsko - pruskiego. Na obecnym etapie opracowań trudno jednoznacznie osądzić, czy był to gród pruski czy pomorski, choć należy uwzględnić tu fakt ekspansji osadniczej ludności pruskiej, która objęła stopniowo głównie w XII i XIII wieku tereny po Wiśle i nawet przekroczyła linię tej rzeki, choć na jej znacznych terenach pozostała także ludność polska. Wg opinii historyków tereny w zachodniej części Pomorza w wiekach poprzedzających bezpośrednio interesujący nas okres szczególnie w XI wieku były zdominowane przez żywici polski.

Materiały zostały złożone w Muzeum Regionalnym w Brodnicy.

Badania zakończono.